

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 6 kwietnia 2021 r.

Opinia do ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej (druk nr 348)

I. Cel i przedmiot ustawy

Przyjęta przez Sejm 17 marca 2021 r. ustawa nowelizująca ustawę z dnia 12 marca o pomocy społecznej (aktualny adres publikacyjny: Dz. U. 2021 r. poz. 353) zawiera 33 zmiany obejmujące dość szeroki zakres. Dotyczą one uregulowań związanych materią dotyczącą uprawnień do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń pieniężnych i usług, prowadzenia placówek całodobowej opieki, pomocy dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą w integracji, zasad odpłatności za świadczenia, postępowania w sprawach o świadczenia oraz organizacji pomocy społecznej, a w szczególności uprawnień, zadań, szkoleń oraz awansu pracownika socjalnego. Ponadto w części dotyczącej nadzoru i kontroli ustawa nowelizuje wysokości kar pieniężnych. Uzasadnienie projektu ustawy (druk sejmowy nr 969) wskazuje, że nowelizacja realizuje postulaty podmiotów stosujących w praktyce przepisy z zakresu pomocy społecznej, a ponadto jej przedmiotem jest zmiana lub doprecyzowanie niektórych norm, których stosowanie spotykało się z trudnościami lub niejednolitym stosowaniem w praktyce.

Ustawa przewiduje m. in.:

- 1) doprecyzowanie definicji dochodu (pomniejszenie przychodu o koszty jego uzyskania, art. 8 ust. 3 pkt 1 ustawy nowelizowanej) oraz wyłączeń z dochodu, które stosuje się dla potrzeb ustalania sytuacji dochodowej osoby ubiegającej się o świadczenia z ustawy o pomocy społecznej, należą do nich:
 - pomoc finansowa przyznawana repatriantom, na podstawie ustawy o repatriacji,
 - środki finansowe przyznawane z przeznaczeniem na poprawę jakości powietrza lub ochronę

środowiska naturalnego, oraz

– refundacja, na podstawie ustawy Prawo oświatowe, kosztów przejazdu dziecka i opiekuna, dla dowożących dzieci niepełnosprawne (lub inne uprawnione) do szkoły lub przedszkola i z powrotem, jeżeli gmina nie ma możliwości transportu (art. 8 ust. 4 pkt 11–13),

2) zmianę obowiązywania zweryfikowanych co 3 lata kryteriów dochodowych – od 1 stycznia roku następującego po roku, w którym jest przeprowadzana weryfikacja, nie zaś jak obecnie od 1 października (art. 9 ust. 8a),

3) zmianę górnej granicy wysokości zasiłku okresowego dla osoby samotnie gospodarującej, ustalonej kwotowo (do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a jej dochodem, ale nie więcej niż 418 zł miesięcznie) – nowelizacja przyjmuje, że górna granica zasiłku nie może przekroczyć kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie (art. 38 ust. 2 pkt 1),

4) wprowadzenie możliwości przyznawania usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych w trybie pilnym, uzasadnionym nagłą zmianą stanu zdrowia osoby, której będą świadczone – (art. 50a),

5) zniesienie obowiązku odpłatności za usługi udzielane w trybie dziennym w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (art. 51b),

6) wspólne skierowanie małżonków lub rodzica z dorosłym dzieckiem do tego samego domu pomocy społecznej, jeżeli nawet kwalifikują się do różnych typów placówek (art. 54a),

7) wprowadzenie limitów potrąceń dokonywanych z pobieranych świadczeń z pomocy społecznej (nie więcej niż 50% aktualnie pobieranego świadczenia, w przypadku posiadania uprawnień do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, potrącanie bezpośrednio z bieżących świadczeń opłaty za np. pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych, ułatwi ich ponoszenie, ale ustanowienie maksymalnej granicy potrącenia, pozostawi uprawnionemu środków własnej dyspozycji (art. 104 ust. 2),

8) modyfikację wymagań w zakresie kwalifikacji opiekunów w niektórych placówkach (w schroniskach dla bezdomnych, w schroniskach dla bezdomnych z usługami opiekuńczymi, w noclegowniach i ogrzewalniach), z preferencją na rzecz doświadczenia uzyskanego w praktyce świadczenia pracy z osobami, dla których są przeznaczone te placówki (art. 48a),

9) modyfikację obowiązku podmiotu prowadzącego placówki całodobowej opieki dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych lub w podeszłym wieku, dotyczącego wymagań

w zakresie kwalifikacji personelu przy wykonywaniu czynności opiekuńczych (rozszerza katalog o kwalifikacje do wykonywania zawodu położnej), a także form świadczenia tych czynności (art. 68a),

10) zmiany odnoszące się do uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego i warunków pracy w tym zawodzie, a także stopni zawodowego awansu i oceny pracy, jak m. in.:

– rozszerzenie ścieżki kształcenia, umożliwiającej uzyskanie uprawnień do tego zawodu (art. 116 ust. 1),

– prawo do dodatkowego, 10-dniowego urlopu wypoczynkowego, jak dotychczas raz na 2 lata, po 3 latach (dotychczas po 5) nieprzerwanego zatrudnienia w ośrodku pomocy społecznej, w centrum usług społecznych lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie (art. 121 ust. 3),

– podwyższenie z 250 zł do 400 zł dodatku do wynagrodzenia w związku z wykonywaniem określonych obowiązków pracownika socjalnego, zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej w środowisku lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki (art. 121 ust. 3a, dodatek nie będzie uwzględniany przy obliczaniu wysokości wynagrodzenia pracownika (art. 121 ust. 3aa),

– zapewnienie pomocy psychologicznej w sytuacji bezpośrednio zagrażającej życiu lub zdrowiu w związku z wykonywaniem czynności służbowych, a także możliwość szkoleń dla pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodku pomocy społecznej, w centrum usług społecznych lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie, podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych (szkolenia co najmniej raz na 2 lata), art. 121 ust. 2a–2c,

– modyfikację wymagań dotyczących wykształcenia osób chcących ubiegać się o certyfikat superwizora pracy socjalnej, zarówno dla przystępujących do szkolenia zakończonego egzaminem, jak i zapewniający możliwość zdawania egzaminu bez odbycia szkolenia (art. 121a ust. 5 i art. 10 ustawy nowelizującej),

11) umożliwienie gminie/powiatowi dochodzenie zwrotu wydatków za usługi i świadczenia, analogiczne jak za świadczenia pieniężne nienależnie pobrane, w przypadku

podania nieprawdziwych informacji dotyczących sytuacji osobistej i dochodowej, które wpłynęły na wysokość ponoszonej odpłatności za usługi i świadczenia (art. 98a),

12) możliwość świadczenia usług w ramach rodzinnego domu pomocy na terenie sąsiadującym z gminą, która nie ma możliwości ich realizowania w tej formie na swoim terenie (art. 52 ust. 2b)¹⁾,

13) podwyższenie kar pieniężnych za:

– nierealizowanie zaleceń pokontrolnych od 500 zł do 12 000 zł (dotychczas od 200 zł do 6 000 zł),

– prowadzenie bez zezwolenia placówki opieki całodobowej, ustawa wyodrębnia przy tym dodatkową kategorię placówek: dla więcej niż 20 osób i różnicuje wysokość kar w zależności od liczby osób przebywających w placówce (10 000 zł, 20 000 zł, a powyżej 20 osób – 30 000 zł),

– a także prowadzenie przez placówkę nadal działalności po uprawomocnieniu się decyzji o nałożeniu kary pieniężnej (z 40 000 zł do 60 000 zł).

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Rządowy projekt ustawy (druk sejmowy nr 969) wpłynął do Sejmu 16 lutego 2021 r.

I czytanie odbyło się w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny 9 marca 2021 r. Komisja podczas rozpatrywania projektu dokonała uporządkowania terminologii stosowanej w ustawie (np. dotyczącej oceny okresowej pracowników) oraz redakcyjnych uściśleń istotnych z punktu widzenia Zasad Techniki Prawodawczej, nie wprowadzając merytorycznych zmian do projektu (druk sejmowy nr 987).

II czytanie przeprowadzono 16 marca br. na 27 posiedzeniu Sejmu. Zgłoszone podczas posiedzenia poprawki dotyczyły m. in. zakresu pojęcia jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, rozszerzenia wyłączeń z definicji dochodu, dolnej granicy wysokości zasiłku stałego, a także zasiłku okresowego (druk sejmowy nr 927-A).

Komisja nie rekomendowała przyjęcia tych poprawek.

¹⁾ trzeba zauważyć, że materia ta jest przedmiotem uchwały Senatu z dnia 13 stycznia 2021 r. w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej

Na tym samym posiedzeniu Sejmu odbyło się III czytanie projektu ustawy. 17 marca Sejm, zgodnie ze stanowiskiem Komisji, odrzucił zgłoszone w II czytaniu poprawki.

Za przyjęciem ustawy oddano 438 głosów, przeciw 12, wstrzymała się jedna osoba.

III. Uwaga

Zwiększenie kar pieniężnych obejmuje sankcje w dwóch kategoriach przypadków – nie tylko za prowadzenie bez zezwolenia placówek całodobowej opieki (art. 130 ust. 2, 4 i 4a), lecz także za nierealizowanie zaleceń pokontrolnych (art. 130 ust. 1). Brzmienie **art. 11** powinno wobec tego precyzyjnie odnosić się do tych przypadków.

Propozycja poprawki:

– art. 11 otrzymuje brzmienie:

Art. 11. Do postępowań prowadzonych przez organy pierwszej i drugiej instancji w sprawie wymierzenia kar pieniężnych, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy:

- 1) za nierealizowanie zaleceń pokontrolnych, stosuje się przepis art. 130 ust. 1,
- 2) za prowadzenie bez zezwolenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, stosuje się przepisy art. 130 ust. 2, 4 i 4a

– ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

Bożena Langner

Główny legislator